Ideoloogiline ja usuelu.

Kirj. **O. Urgart** ja **A. Annist.**

1939. a. vaimuelule on karakteristlik osalt loidus, osalt ka võimaluste puudumine ulatuslikumate ning julgemate ideoloogiliste läbilõigete tegemiseks ja uute suundade osutamiseks. Koguni ametlikult soodustatava ideoloogia jätkuvaks arendamiseks ning süvendamiseks paistis juba aasta esimesel poolel kaduvat ind neiski kultuuritegelaste ringkondades, kus seni eriti vastuvõtlik oli oldud ametlikult poolt lendulastud loosungeile.

Vaimu primaati võimu ees rõhutati ka 1939. a. ning teissuguseis oludes see kahtlemata oleks tõstnudki kultuuritegelaste iseteadvust ning õhutanud neid elavamale ideoloogiliselegi selgitustööle, kuid nüüd veenis läänes rakendatav võimupoliitika just vastupidises, nimelt vaimu jõuetuses võimu ees. Seda veendumust süvendas liiatigi veel see kasvav teadmine, et saatuslikkudele küsimustele, mis tuleb, mis saab, antakse vastused väljaspool meie väikerahva vaimu ja võimu ulatust.

See tunnetus vaimu jõuetusest viis järjest suurenevale tagasitõmbumisele kitsamate erialade „elevandiluust torni“ ja sealgi piirdumisele jooksvate päevaülesannetega.

Leidus küll ka neid, kes selle elust kaugenemise vastu tõstsid häält ning avaldasid lootust, et intelligentsile senisest suurema tegevusvabaduse võimaldamisega ja haritud kihtide rahvale lähendamisega korda läheb tõsta vaimu osatähtsust vähemalt meie koduses ulatuses, kuid teiselt poolt leidus neidki, kes õhutasid päris teadlikku tagasitõmbumist selleks,

Eesti kroonika 1939, lk. 102